

УДК: 343.8 : 323(477)

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.01.87>

РЕСОЦІАЛІЗАЦІЯ ЗАСУДЖЕНИХ ЯК СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ВИЗНАЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ ПОЛІТИКИ

Дьоменко С.В.,

*кандидат юридичних наук, доцент,**професор кафедри кримінального права, процесу та криміналістики**Класичного приватного університету*

ORCID: 0000-0002-2394-9732

Дьоменко С.В. Ресоціалізація засуджених як стратегічна ціль кримінально-виконавчої системи через призму визначення кримінально-виконавчої політики.

У статті представлено авторське бачення проблематики ресоціалізації засуджених як стратегічної цілі для кримінально-виконавчої системи, визначеною кримінально-виконавчою політикою держави. В процесі дослідження розглянуті дискусії питання тлумачення таких дефініцій як: «політика», «антикримінальна політика», «кримінально-виконавча політика», «ресоціалізація засуджених».

В процесі дослідження акцентована увага на специфіку доктринального визначення багатогранного соціального явища – політики, що дозволило сформулювати авторський погляд на поняття антикримінальної політики. Автор пропонує розглядати його у якості практики уповноважених народом країни суб'єктів по виробленню генеральної лінії держави відносно впливу на злочинність, яка охоплює визначення основної концепції (стратегії) напрямів і засобів її реалізації, виділення для цього необхідних ресурсів та здійснення контролю і нагляду за впровадженням її у життя.

Спираючись на надане родові поняття та сучасні доктринальні позиції автором сформульовано розуміння кримінально-виконавчої політики у якості окремого виду антикримінальної політики, яка має свій прояв у діяльності уповноважених суб'єктів по визначенню стратегічних цілей, принципів функціонування, завдань для системи виконання та відбування покарань, засобів їх досягнення, а також здійснення контролю і нагляду за процесом впровадження у життя таких планів.

У подальшому, враховуючи результати наведеного аналізу норм законодавства, регулюючих розподіл повноважень державних органів в сфері формування внутрішньої політики, кримінально-виконавчу політику автор конкретизував як діяльність Верховної Ради України по визначенню стратегічних цілей, принципів функціонування, завдань для системи виконання та відбуван-

ня покарань, засобів для їх досягнення, а також здійсненню парламентського контролю за процесом впровадження у життя таких планів.

Проведений розгляд нормативної сутності ресоціалізації засуджених через призму наданого визначення кримінально-виконавчої політики дозволив виявити її роль, як стратегічного цільового орієнтиру для карального механізму держави. Подальший розгляд легального поняття ресоціалізації засуджених, закріпленого у кримінально-виконавчому законі, виявив факт представлення його змісту двозначними, а також взагалі такими, що не піддаються визначенню ознаками. Спираючись на результати дослідження автор наводить твердження про потенційну неможливість досягнення кримінально-виконавчою системою, які би умови для виправлення засуджених вона не створювала, своєї стратегічної цілі – ресоціалізації осіб, які відбувають покарання.

Ключові слова: правова доктрина, боротьба зі злочинністю, кримінально-виконавчий закон, суб'єкти кримінально-виконавчої політики, стратегія впливу на злочинність, засуджений, відновлення соціального статусу.

Demenko S. Resocialization of convicts as a strategic goal of the criminal-executive system through the prism of determining the criminal-executive policy.

The article presents the author's vision of the problem of resocialization of convicts as a strategic goal for the criminal-executive system, determined by the state's criminal-executive policy. In the course of the research, controversial issues of interpretation of such definitions as: "policy", "anti-criminal policy", "criminal enforcement policy", "resocialization of convicts" were considered.

In the process of research, attention is focused on the specifics of the doctrinal definition of a multifaceted social phenomenon - politics, which made it possible to formulate the author's view on the concept of anti-criminal policy. The author proposes to consider it as a practice of subjects authorized by the people of the country to develop

the state's general line regarding the impact on crime, which covers the definition of the main concept (strategy) of the directions and means of its implementation, the allocation of the necessary resources for this, and the implementation of control and supervision over its implementation in life

Based on the given generic concept and modern doctrinal positions, the author formulates an understanding of criminal enforcement policy as a separate type of anti-criminal policy, which is manifested in the activities of authorized subjects to determine strategic goals, principles of operation, tasks for the system of execution and serving of punishments, means their achievement, as well as control and supervision of the process of implementing such plans.

In the future, taking into account the results of the above analysis of legislative norms regulating the distribution of powers of state bodies in the field of internal policy formation, the author specified the criminal enforcement policy as the activity of the Verkhovna Rada of Ukraine to define strategic goals, principles of operation, tasks for the system of execution and serving of punishments, means for their achievement, as well as the implementation of parliamentary control over the process of implementing such plans.

The review of the normative essence of the resocialization of convicts through the prism of the given definition of criminal enforcement policy made it possible to reveal its role as a strategic target guide for the punitive mechanism of the state. Further consideration of the legal concept of resocialization of convicts, enshrined in the Criminal Enforcement Law, revealed the fact that its content is presented ambiguously, as well as in general such that it cannot be defined by signs. Based on the results of the research, the author makes a statement about the potential impossibility of the criminal-executive system, no matter what conditions it creates for the correction of convicts, to achieve its strategic goal - the resocialization of persons serving a sentence.

Key words: legal doctrine, fight against crime, criminal-executive law, subjects of criminal-executive policy, strategy of impact on crime, convict, restoration of social status.

Постановка проблеми. Держава як складний соціальний механізм діючий постійно, знає різноманітного впливу зі сторони власних внутрішніх елементів, який суттєво коригує на правленість його еволюції. На практиці одним із проявів дії людині на цю систему є так зване реформування її складових, яке впроваджує у життя конкретні уповноважені суб'єкти. Дана активність має перманентний характер, а її різноманітність на тому чи іншому етапі залежить

від пануючої політичної кон'юнктури. Відповідно стає очевидним головна генеруюча роль політики у трансформації державного апарату, а також змістовного наповнення його функціонування.

Правова доктрина збагачена різноманітними визначеннями терміну «політика», що закономірно обумовлено міжгалузевою, багатогранною природою того соціального явища, котре ним описується. З цього приводу закономірним, на нашу думку, стає і факт висвітлення тієї сторони цього феномену, яка пов'язана із обраним автором дослідження початковим підходом до його розуміння. Внаслідок зазначеного процесу одні автори визначають політику і як сферу діяльності, і як саму діяльність (форма діяльності, зміст діяльності, система дій), і як мистецтво управління. Інші вчені вважають, що її потрібно розуміти у якості системи принципів та норм. Є прихильники розкривати сутність політики через асоціацію її з концепцією або ідеєю. Також існують дослідники які бачать тотожність між політикою і програмою, завданням, ціллю або комплексом заходів. В окрему групу авторів наукових доробок слід внести шановників тлумачити політику за допомогою термінів «відносини» та «можливості». Приведеним не вичерпується весь ряд думок відносно сутності політики, що дає підстави ще раз наголосити на складності та багатогранності цього феномену і, як на нашу думку, дискусії щодо його тлумачення повинні мати певний вектор з метою виявлення повноти опису явища, а не постановки питання відносно найкращого поняття. При цьому, акцент повинен зміщуватися на обґрунтування того аспекту цього феномену, який стане підґрунтям начала наукового пошуку. Спираючись на останню тезу покладемо у базу свого дослідження розуміння політики як діяльності уповноважених суб'єктів по визначенню стратегічних цілей, принципів, завдань і засобів їх досягнення для окремої соціальної сфери за допомогою видання загальнообов'язкових рішень. Таке розуміння політики дозволяє зосередитись на її сутнісних ознаках та провести межу між нею як явищем та процесами її впровадження у дійсність.

Крім зазначеного слід зробити зауваження у продовження такої проблемної риси політики як її багатогранність. Мова йде про існування політики в аспекті її розуміння у якості практики по визначенню стратегічних пріоритетів розвитку конкретного соціального кластера, на практично всіх рівнях адміністративно-управлінської піраміди. З цього об'єктивується можливість виокремлювати одночасно із державною політикою існування власної політики, наприклад, якогось відділу міністерства, відомства тощо. У свою чергу, така посилка формує наукові завдання з пошуку критеріїв виділення різноманітних видів

політик, зокрема, кримінально-виконавчої політики та розгляд її аспектів.

Мета дослідження. Беручи за основу вищевказаний підхід до розуміння політики метою дослідження визначимо надання власного бачення поняття кримінально-виконавчої політики та розгляд через його призму ресоціалізації засуджених у якості стратегічної цілі кримінально-виконавчої системи.

Стан опрацювання цієї проблематики.

Політика у сфері боротьби із злочинністю була предметом багатьох праць вітчизняних вчених, починаючи із роботи М. П. Чубинського. Серед них, своїм ґрунтовним підходом до вирішення задач такої політики, виділяються дослідження: М.І. Бажанова, Ю.В. Бауліна, В.І. Борисова, В.С. Батиргареевої, В.В. Василевича, В.К. Грищука, В.В. Голіни, О.М. Джужі, В.П. Ємельянова, А.П. Закалюка, В.Ф. Зеленецького, О.О. Кваші, О.М. Костенка, М.В. Костицького, А.А. Музики, В.О. Навроцького, М.І. Панова, В.Я. Тація, В.О. Тулякова, П.Л. Фріса, В.І. Шакуна та ін.

Конкретизації питань кримінально-виконавчої політики у своїх працях торкалися такі науковці як: В.А. Бадира, І.Г. Богатирьов, О.І. Богатирьова, О.Г. Колб, І.М. Копотун, О.В. Лисодед, П.П. Михайленко, О.П. Рябчинська, А.Х. Степанюк, В.М. Трубников та ін.

На сучасному етапі у дисертаційних дослідженнях специфіка кримінально-виконавчої політики розробляли: Є.І. Огородник «Механізм реалізації кримінально-виконавчої політики України та її реформування на сучасному етапі» (2017 рік), Л. І. Олефір «Кримінально-виконавчі засади застосування пробації в Україні» (2018 рік), О. О. Шкута «Теоретико-прикладні засади функціонування кримінально-виконавчої системи України (2018), Ю.В. Кернякевич-Танасійчук «Кримінально-виконавча політика України» (2019).

Окремі питання ресоціалізації були предметом розгляду в останній час у комплексних працях таких дослідників як: К.І. Василенко «Соціально-виховна робота в системі основних засобів виправлення і ресоціалізації засуджених у виправних колоніях України середнього рівня безпеки» (2017), О.С. Турчина «Громадський вплив як один з основних засобів виправлення і ресоціалізації засуджених» (2018), М. Ю. Чечин «Освіта як засіб виправлення і ресоціалізації засуджених до позбавлення волі» (2018).

Між тим далеко не всі аспекти предмету нашого дослідження, а саме ресоціалізації засуджених у якості стратегічної цілі кримінально-виконавчої системи, були висвітлені та знайшли свого вирішення.

Виклад основного матеріалу. За думкою П. Л. Фріса, представника плеяди вчених, які комплексно досліджували проблематику політики у

сфері боротьби зі злочинністю (ще її називають кримінальна політика, а деякі автори, небезпідставно, і антикримінальна (антикриміногенна) політика), даний вид діяльності слід розуміти у якості виробленої Українською державою генеральної лінії, що визначає стратегію, основні концепції, напрями, цілі і засоби впливу на злочинність шляхом формування кримінального, кримінально-процесуального та кримінально-виконавчого законодавства, регулювання практики їх застосування, а також розробка й реалізація заходів, спрямованих на попередження злочинів [1, с.32].

В цілому наведене поняття ми підтримуємо за одним, і на нашу думку цілком важливим зауваженням: «реалізація заходів» не може вважатися складовою даної політики, бо це вже сфера впровадження її у життя, що покладена на суб'єктів, котрі взагалі не можуть за своїм статусом визначати цю політику. Між тим, процеси здійснення вказаних у понятті заходів підлягають, зі сторони суб'єктів політики, контролю та нагляду, тобто необхідною складовою політики є забезпечення зворотнього зв'язку із системою впливу на об'єкт політики з метою оцінки її дієвості.

Відповідно у зміст поняття антикримінальної політики, в контексті розуміння її у якості діяльності уповноважених суб'єктів, слід додати «контроль та нагляд». Отже, ми розуміємо таку політику як, практику уповноважених народом країни суб'єктів по виробленню генеральної лінії держави відносно впливу на злочинність, яка охоплює визначення основної концепції (стратегії), напрямів і засобів її реалізації, виділення для цього необхідних ресурсів та здійснення контролю і нагляду за впровадженням її у життя.

Спираючись на надане поняття звернемо увагу на види такої політики. З цього приводу вже традиційним у вітчизняній правовій доктрині став розподіл антикримінальної політики на кримінально-правову, кримінально-процесуальну, кримінально-виконавчу та кримінологічну політики. Дані види мають тісний взаємний зв'язок бо мають єдину цільову направленість на злочинність, тим самим доповнюючи друг друга і створюючи багаторівневу та розгалужену систему впливу на злочинність.

Розглянемо кримінально-виконавчу політику, виокремлення якої із антикримінальної політики не породжувало дискусій у науковому колі, на підставі існування у державі окремої пенітенціарної системи, забезпеченою власною правовою галуззю.

Наведемо приклад розуміння цієї політики Є.І. Огородником, який спирався при його формуванні на основні доробки доктрини у цьому питанні: він вважає кримінально-виконавчу політику одним із напрямів правової політики держави у сфері боротьби зі злочинністю, що розробляє

стратегію і тактику, формулює основні завдання, принципи, напрями і цілі виконання кримінальних покарань, виробляє засоби досягнення вправлення та ресоціалізації осіб, що відбувають покарання [2, с. 13–14].

На монографічному рівні серед останніх праць з комплексної позиції це ж питання розглядав О. О. Шкута. Проводячи аналіз дискусії щодо визначення цього терміну, він, спираючись на позицію В.В. Кондратішиної [3, с.20-21], наводить «авторське бачення щодо кримінально-виконавчої політики, під якою потрібно розуміти визначення основних напрямів, форм, методів і засобів правотворчої та правозастосовної діяльності відповідних державних органів, громадських інститутів й окремих громадян у сфері виконання покарань, пробації та реалізації заходів соціальної адаптації осіб, які відбувають чи відбули покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк» [4, с.18, 200]. Загалом, О.О. Шкута враховує новели законодавства і додає до дефініції В. В. Кондратішиної ознаку: «визначення... пробації та реалізації заходів соціальної адаптації осіб, які відбувають чи відбули покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк».

У 2019 році Ю.В. Кернякевич-Танасійчук представила власне визначення поняття кримінально-виконавчої політики України «як складової частини внутрішньої правової політики держави у сфері боротьби зі злочинністю, яка визначає принципи, стратегію, завдання та напрями правотворчої та правозастосовної діяльності держави у сфері виконання призначених судами покарань особам, які визнані винними у вчиненні злочинів» [5, с.11].

Звернення до змісту наведених формулювань вказує на наявність в них єдиної основи, відносно якої, оставляючи за дужками незначні розбіжності цих понять, акцентуємо увагу на наступному: по-перше, застосування авторами терміну «визначення...» вказує на процес прояву цього явища у дійсності, а не саме на його специфічні ознаки, тут більш точним вбачається додавання вказівки у понятті на «діяльність по визначенню...», по-друге, ознака «діяльності відповідних державних органів, громадських інститутів й окремих громадян» або «діяльності держави» ніяк не конкретизує поняття бо вказує на невизначене коло суб'єктів і відповідно не відмежовує його від інших видів політик; по-третє, спроба виокремити специфіку суб'єктів посиланням на види їх практик (правотворчу та правозастосовну), теж не звужує їх коло і не підкреслює якусь особливість кримінально-виконавчої політики; по-четверте, ознака «у сфері виконання покарань» при уважному розгляді, як і попередні, є не однозначною в силу її об'єктивного перехрещування із іншими сферами (кримінально-право-

вою, кримінально-процесуальною тощо). Таким чином, представлені вище поняття кримінально-виконавчої політики можуть застосовуватися лише з позиції широкого фокуса на дане явище.

Для підтвердження своєї думки, застосуємо їх ознаки до конкретного суб'єкту у визначених обставинах, який апіорі не може формувати на рівні держави кримінально-виконавчу політику. Наступне твердження: «визначення міським головою основних напрямів правотворчої та правозастосовної діяльності міської ради у сфері виконання покарань (наприклад, формування програми організації і проведення громадських робіт у міській територіальній громаді)», буде вірним і його можна прирівняти до кримінально-виконавчої політики яку проводить орган місцевого самоврядування у сфері виконання покарань на власному рівні в межах своєї компетенції. Воно повністю охоплює ознаки наведені у вище розібраних дефініціях. Однак, зрозуміло, що дорівнювати цю діяльність та кримінально-виконавчу політику на рівні держави неможливо, тобто надані зазначеними вченими поняття ніяк не вирішують головного завдання щодо чіткого опису цього соціального явища з метою відмежування його від інших.

Враховуючи сказане, для цілей нашого дослідження визначимо кримінально-виконавчу політику у якості діяльності уповноважених суб'єктів по формуванню стратегічних цілей, принципів функціонування, завдань для системи виконання та відбування покарань, засобів їх досягнення, а також здійснення контролю і нагляду за процесом впровадження у життя таких планів.

Дослідивши механізм формування кримінально-виконавчої політики Ю. В. Кернякевич-Танасійчук у своїй праці виділила три його рівні: доктринальний (науковий), концептуальний та законодавчий. При цьому, вона відзначила, що на доктринальному рівні виробляються основні підходи до кримінально-виконавчої політики, на концептуальному – визначаються її завдання, напрями та пріоритети, а на законодавчому – вона закріплюється на рівні закону [5, с.221, 387]. За такою схемою до суб'єктів кримінально-виконавчої політики слід зарахувати вчених, політиків, громадські ініціативні групи і інші громадські об'єднання, а також обов'язково Президента України, народних депутатів України, Кабінет Міністрів України, бо вони мають право законодавчої ініціативи, загалом Верховну Раду України, а потім перейти до перерахування інших, наприклад, державних органів, маючих у тому чи іншому аспекті заінтересованість отримати регулюючу законодавчу норму у кримінально-виконавчій сфері. На такий всеохоплюючий перелік наштовхує включення доктринального і концептуального рівня у процес формування політики і вбачається це об'єктивною оцінкою з

огляду на багатогранність феномену цього явища. Між тим, Ю.В. Кернякевич-Танасійчук до суб'єктів, які формують кримінально-виконавчу політику, віднесла лише Верховну Раду України, Президента України, Кабінет Міністрів України, Міністерство юстиції України, Конституційний Суд України, Верховний Суд [5, с.382]. Звернення до інших наукових праць показує відмінність у вирішенні цього питання. Так, О.О. Шкута включає до даних суб'єктів Верховну Раду, Президента та Кабінет Міністрів України [4, с.19, 143]. З цього приводу він пише: «ми під концептуальними положеннями кримінально-виконавчої політики розуміємо діяльність уповноважених суб'єктів (Верховної Ради, Президента, Кабінету Міністрів України) щодо формування та реалізації державної політики у сфері виконання кримінальних покарань та пробації, яка враховує положення чинного законодавства, сучасної правової доктрини, а також стан і перспективи функціонування кримінально-виконавчої системи» [4, с. 143]. В.В. Кондратішина віднесла до суб'єктів кримінально-виконавчої політики Верховну Раду України, Президента України, Конституційний Суд України та Верховний суд України [3, с. 198]. Автори підручника з кримінально-виконавчого права до переліку суб'єктів формування кримінально-виконавчої політики включають: народ, парламент, главу держави, уряд, міністерство юстиції [6, с.53-55]. Ми навели лише декілька точок зору (хоча їх у доктрині значно більше) для наглядної демонстрації невизначеності проблематики розуміння сутності кримінально-виконавчої політики, коли розмите базове поняття впливає на формування конкретного кола суб'єктів. Тут наведемо ремарку: зрозуміло, що вказаним не обмежується причинний комплекс представлення авторських позицій переліку суб'єктів, тим чином, що частка з них не розкривала більш детально це питання у своїх працях.

Звернення до змісту окремих нормативних регуляторів, зокрема конституційно-правових приписів (ст.ст.85, 92, 116 Конституції України) та положень спеціалізованого закону «Про внутрішню та зовнішню політику» (ч.2 ст.2; ч.1, 3 ст.12) дають підстави виділити, з врахуванням вище представленого нами розуміння кримінально-виконавчої політики, уповноваженого народом України суб'єкта визначення такої політики – Верховну Раду України, компетенція якої щодо цієї діяльності закріплені на рівні закону. Всі інші органи влади, організації, установи тощо, відповідно до приписів ч.1 ст. 12 цього закону лише тісно взаємодіють із законодавцем та координують із ним свої зусилля щодо реалізації засад внутрішньої політики. Останнє походить також із розподілу повноважень щодо визначення та реалізації засад внутрішньої політики, передбаченого ч.3 цієї статті. Серед всіх

суб'єктів політики тільки Верховна Рада отримала повноваження щодо визначення засад внутрішньої політики. Закон згадує про «формування внутрішньої політики у відповідній сфері», як повноваження тільки для центральних і місцевих органів виконавчої влади і інших державних органів, оставляючи компетенцію по забезпеченню внутрішньої політики Кабінету Міністрів, а Президенту України право пропонувати визначення або коригування засад такої політики. При цьому, вбачається із положень цієї статті повноваження по «формуванню внутрішньої політики у відповідній сфері» слід трактувати у контексті приведеного далі пояснення «розроблення в межах наданих повноважень проектів законів та інших нормативно-правових актів, спрямованих на реалізацію засад внутрішньої політики» [7].

Внаслідок розглянутого необхідно розуміти кримінально-виконавчу політику як діяльність Верховної Ради України по визначенню стратегічних цілей, принципів функціонування, завдань для системи виконання та відбування покарань, засобів для їх досягнення, а також здійсненню парламентського контролю за процесом впровадженням у життя таких планів.

Далі зупинимось на ресоціалізації засуджених у контексті розгляду її сутності через призму наданого поняття кримінально-виконавчої політики держави. Важливість цього сегменту обумовлена її визначеною роллю у кримінально-виконавчій сфері, котра походить із закріплених у кримінально-виконавчому законі положень (ст. ст. 1, 6 КВК). Аналіз цих норм вказує на віднесення законодавцем ресоціалізації засудженого до головної, стратегічної цілі всього карального механізму держави. У цьому сенсі звернемо увагу на зміст статті 1 КВК, в якій законодавець сформулював мету кримінально-виконавчого законодавства, що полягає у захисті інтересів особи, суспільства і держави. Далі по тексті акцентується увага на спосіб досягнення такої мети через створення умов для виправлення і ресоціалізації засуджених. Якщо мета «захист інтересів» входить у круг цілей існування всього права, то для кримінально-виконавчої сфери вона конкретизується у виді «умов для ресоціалізації засудженого». При цьому, орієнтуючись на ч.2 ст.6 КВК слід зауважити, що виправлення засудженого в процесі відбування покарання становить обов'язкову складову у механізмі ресоціалізації, місце якої призначено законодавцем у якості умови. Зазначений механізм прослідковується і у нормативному визначенні ресоціалізації: «свідоме відновлення засудженого в соціальному статусі повноправного члена суспільства; повернення його до самостійного загальноприйнятого соціально-нормативного життя в суспільстві» [8].

У доктрині зустрічаються різноманітні точки зору на ресоціаліацію та її ознаки, і свого часу була гостра полеміка на цю тематику. Ми підтримуємо критичні позиції щодо нормативного визначення ресоціаліації та звернемо увагу на наступне. З позиції цілей та завдань кримінально-виконавчої системи, на перший погляд, ресоціаліація полягає у двох аспектах: по-перше, це відновлення соціального статусу засудженого до «повноправного члена суспільства»; по-друге, повернення особи до самостійного життя в суспільстві.

Щодо першого елементу вбачається наявність декількох логічних протиріч. По-перше, засуджений має власний соціальний статус, регламентований комплексом відповідних міжнародних, конституційних, кримінальних, кримінально-виконавчих та інших нормативних положень. Цей статус апіорі обмежений по відношенню до статусу «повноправний член суспільства», бо в цьому і є сутність покарання. У свою чергу, повноправним членом суспільства особа стає лише після відбуття покарання, коли виходить з під регулюючого впливу спеціалізованих норм, і такий статус відновлюється автоматично. З цього походить висновок про те, що ціллю каральної системи є закінчити свій вплив на засудженого. Виключити таке протиріччя повинна була, судячи із змісту положення, за думкою авторів закону, така ознака у понятті ресоціаліації, як «свідоме відновлення». Її додавання виводить цей аспект ресоціаліації із зовнішньої сторони цього процесу, тобто об'єктивної реальності, і переводить його у внутрішню (суб'єктивну) сторону. Звернемо увагу на таку специфіку ресоціаліації як: 1) «відновлення» можливо після відбуття покарання; 2) відновлення статусу проходить виключно у свідомості особи; 3) при відновленні особа вже не є засудженою; 4) у соціумі відсутнє єдине розуміння «повноправного члена суспільства»; 5) не існує дієвих інструментів виявлення результатів зміни свідомості, що унеможлиблює фактичне виявлення у особи настання «свідомого відновлення його статусу». Все перераховане характеризує суб'єктивний контекст ресоціаліації, представлений у нормі, як аморфне, невідзначене явище.

Щодо другого аспекту, як то: повернення засудженого до самостійного загальноприйнятого соціально-нормативного життя в суспільстві, теж існує низка зауважень. Ми підтримуємо критику про недоречне застосування терміну «загальноприйнятне» відносно «соціально-нормативного життя» [9, с.158]. Окрім того, у контексті вказівки на пов'язаність виправлення із ресоціаліацією зауважимо, повернення засудженого до соціально-нормативного життя буде неможливим, якщо він не зазнав позитивних змін, які повинні були відбутися в його особистості. З огляду на

можливу пролонгованість процесу «повернення до життя» після відбуття покарання, стверджувати про однозначність наведеної нормативної формули буде некоректним, а це, в свою чергу, і другу ознаку ресоціаліації характеризує як неконкретизовану.

У підсумку маємо легальне поняття ресоціаліації засуджених, представлене двозначними або взагалі такими, що не піддаються визначенню ознаками. В свою чергу дане резюме дає підстави вказувати на відсутність реальної можливості впровадити у життя стратегію ресоціаліації.

Висновки. Розглянуті вище аспекти доктринального визначення багатогранного соціального явища – політики, дозволяють нам сформулювати авторське бачення поняття антикримінальної політики, у якості практики уповноважених народом країни суб'єктів по виробленню генеральної лінії держави відносно впливу на злочинність, яка охоплює визначення основної концепції (стратегії) напрямів і засобів її реалізації, виділення для цього необхідних ресурсів та здійснення контролю і нагляду за впровадженням її у життя.

Спираючись на це родове поняття кримінально-виконавчу політику слід визначити у якості окремого виду антикримінальної політики, що має свій прояв у діяльності уповноважених суб'єктів по формуванню стратегічних цілей, принципів функціонування, завдань для системи виконання та відбування покарань, засобів їх досягнення, а також здійснення контролю і нагляду за процесом впровадження у життя таких планів.

З врахуванням наведеного аналізу норм законодавства, регулюючих розподіл повноважень державних органів в сфері формування внутрішньої політики, кримінально-виконавчу політику необхідно розуміти як діяльність Верховної Ради України по визначенню стратегічних цілей, принципів функціонування, завдань для системи виконання та відбування покарань, засобів для їх досягнення, а також здійсненню парламентського контролю за процесом впровадження у життя таких планів.

В свою чергу здійснене дослідження нормативної сутності ресоціаліації засуджених через призму наданого визначення кримінально-виконавчої політики дозволило виявити її роль, як стратегічного цільового орієнтиру для карального механізму держави. Крім того, розгляд легального поняття «ресоціаліація засуджених», виявив факт представлення його змісту двозначними та взагалі такими, що не піддаються визначенню ознаками, а це продукує твердження про потенційну неможливість досягнення кримінально-виконавчою системою, які би умови вона не створювала для виправлення осіб, які відбувають покарання, своєї стратегічної цілі – їх ресоціаліації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Фріс П.Л. Кримінально-правова політика України: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.08. Прикарпатський юридичний інститут МВС України. Київ, 2005. 440 с.
2. Огородник Є.І. Механізм реалізації кримінально-виконавчої політики України та її реформування на сучасному етапі: дис. ... канд. юрид. наук.: 12.00.08. Харківський національний університет внутрішніх справ. Харків, 2017. 215 с.
3. Кондратішина В.В. Кримінально-виконавча політика України: формування та реалізація : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Львівський державний університет внутрішніх справ. Львів, 2009. 275 с.
4. Шкута О.О. Теоретико-прикладні засади функціонування кримінально-виконавчої системи України: дис... докт. юрид. наук: 12.00.08. Класичний приватний університет; Університет державної фіскальної служби України, Ірпінь, Україна, 2018. 331 с.
5. Кернякевич-Танасійчук Ю.В. Кримінально-виконавча політика України: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.08. ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»; Інститут держави і права ім. В.М. Корецького Національної академії наук України. Київ, 2019. 514 с.
6. Кримінально-виконавче право України : підручник : ТОМ I (у 2-х т.) / [Музика А.А., Конопельський В. Я., Письменський Є.О та ін.] ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Є.Ю. Бараша. Київ : Нац. акад. внутр. справ, ФОП Кандиба Т. П. 2018. 364 с.
7. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 01.07.2010 р. № 2411-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 40. ст.527.
8. Кримінально-виконавчий кодекс України: Закон України від 11.07.2003 р. № 1129-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 3-4. ст. 21.
9. Черненко М.П. Ресоціалізація засуджених як мета кримінально-виконавчого законодавства України. *Проблеми законності* : респ. міжвідом. наук. зб. Харків, 2008. Вип. 97. С. 153–162.